Näringsutskottets betänkande

1981/82: 16

över motion om möbelindustrin

Ärendet

I motion 1980/81:1391 av Margot Håkansson (fp) och Olle Grahn (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer att berörda myndigheter inom ramen för nuvarande resurser ges uppdraget att samordna och bearbeta de möbelkunskaper som finns och framställa lämpligt informationsmaterial enligt de intentioner som redovisats i motionen.

Motionen

Konsumenten behöver, säger motionärerna, vid köp av möbler en bättre överblick över varuområdet och en neutral information som baserar sig på forskningsmaterial och ej reklam. En information av detta slag skulle på sikt bidra till lösningen av många problem som möbelindustrin står inför i dag.

Motionärerna hävdar att det tidigare förekom en allsidig, allmän debatt om miljö och om form och funktionella egenskaper hos möbler men att numera debatten nästan har avstannat och efterfrågan på möbler med goda egenskaper minskat. Möblernas pris kommer att spela en allt större roll, säger motionärerna vidare, och efterfrågan på lågprismöbler ökar. Sammantaget leder detta till att situationen för svensk möbelindustri ytterligare försvåras.

Statens industriverk har uttalat att man måste öka den svenska möbelexporten. Men, säger motionärerna, fackmän inom branschen är av den uppfattningen att detta är möjligt endast om försäljningen inom landet ökar. En förutsättning härför är en bättre information till konsumenten.

Uppgifter om möbelindustrin

Produktionen av möbler i Sverige uppgick år 1979, mätt med förädlingsvärdet, till ca 2,3 miljarder kronor eller knappt 2 % av hela industrins produktion. Produktionen av trämöbler dominerar med 80 % av den totala produktionen. Antalet sysselsatta inom trämöbelindustrin år 1979 var 16 000 personer. Möbelindustrins arbetsställen är geografiskt koncentrerade till de inre delarna av Götaland.

Den totala svenska detaljhandelsomsättningen av möbler uppgick år 1979 till nära 4 miljarder kronor. Under 1970-talet har – inom ramen för en stagnerande totalvolym – stordistributörerna IKEA och OBS-Interiör

tillsammans med företag som är anknutna till frivilliga kedjor ökat sina marknadsandelar på bekostnad av de fristående möbeldetaljisterna. IKEA:s marknadsandel år 1978 var ca 19 % och motsvarande andel för OBS-Interiör 5,5 %.

Statens industriverk administrerar ett branschprogram för träbearbetande industri vilket omfattar tillverkning av förutom möbler också snickerier och trähus. Av en totalbudget år 1980/81 på 8,6 milj. kr., som har utnyttjats för exportstöd och omställningsfrämjande åtgärder, har möbelindustrin disponerat ca 3,5 milj. kr. Av programmets exportstödsmedel har möbelindustrin tagit i anspråk den övervägande delen.

Forskning och utveckling (FoU) inom möbelområdet bedrivs huvudsakligen kollektivt. De institutioner som i första hand är inriktade på detta område är Möbelinstitutet, vars FoU-verksamhet finansieras gemensamt av Stiftelsen för möbelforskning och styrelsen för teknisk utveckling, samt Träförädlingsbyrån, som ingår i Stiftelsen Svensk träteknik. Stiftelsens resursprogram för FoU – 150 milj. kr. för perioden 1980/81–1984/85 – finansieras till hälften av industrin och till hälften av styrelsen för teknisk utveckling.

Utredningar avseende möbelindustrin

Sommaren 1980 publicerade statens industriverk utredningen (SIND 1980:6) "Svensk möbelindustri inför 1980-talet. Problem och möjligheter". (SIND 1980:6). Utredningen avsågs bli utnyttjad främst som ett underlag för branschprogrammets verksamhet men också som en viktig informationskälla för branschens företag.

Utredningens slutsatser kan sammanfattas på följande sätt.

Mot bakgrunden av den förväntade utvecklingen för den privata konsumtionen och för efterfrågan på möbler för offentlig miljö har den inhemska tillförseln under 1980-talets första hälft bedömts komma att minska i volym med i medeltal ett par procent per år. Förutsättningarna på de granskade exportmarknaderna är olikartade; genomgående kommer emellertid att ställas stora krav på marknadsföringsinsatser. Utvecklingen i detaljhandelsledet i Sverige mot ökade marknadsandelar för varuhuskedjor och fackhandelskedjor väntas innebära fortsatt tillväxt av importandelarna.

Marknadsutvecklingen bedöms medföra väsentliga förändringar i branschstrukturen bl. a. genom risker för bortfall framför allt av mindre och medelstora tillverkare med ringa förmåga till anpassning för nya situationer. Andra strukturförändringar kan bli avhängiga av en svagare efterfrågan på möbler för offentlig miljö liksom av nya förutsättningar för komponent- och/eller legotillverkning. Med branschens geografiska struktur kan utvecklingen medföra regionala sysselsättningsproblem, som kan bli besvärande.

Industriverket ger också synpunkter på vilka förändringar som skulle krävas för att säkerställa en ungefär oförändrad sysselsättning och en

108 förbättrad lönsamhet. På marknadssidan erfordras nya initiativ i industrins kontakter med konsumenterna liksom ökade satsningar i bearbetningen av utlandsmarknaderna.

För att svensk möbelindustri skall kunna behålla och om möjligt förstärka sin internationella konkurrenskraft kommer det, menar verket, att behövas stora investeringar såväl i anläggningstillgångar som i organisation, produktutveckling och marknadsföringsresurser. Detta kommer att ställa stora krav på företagens tillgång till riskvilligt kapital. Speciellt kommer ökade resurser för marknadsföring på export att vara angelägna.

Styrelsen för teknisk utveckling presenterade hösten 1979 en rapport med titeln Formgivarens roll i svensk möbelindustri (STU-information 166-1980). Syftet var att ge ett beslutsunderlag som skulle kunna användas för att öka utnyttjandet av professionella formgivare. I rapportens sammanfattningskapitel sägs bl. a. följande.

Det finns flera samverkande orsaker till att formgivaranvändningen är låg i branschen. Möbeltillverkarna upplever inte att deras kunder efterfrågar möbelmodeller som är formgivna av professionella formgivare. Om denna efterfrågan inte föreligger finns det självfallet inget direkt incitament för tillverkarna att anlita formgivare – de anser inte att deras lönsamhet eller vinst påverkas härigenom. Många av tillverkarna uttrycker dessutom negativa attityder till formgivare: dessa anses bl. a. vara dyra att anlita och sakna kunskap om tillverkningsprocesser.

Undersökningen visar också att de flesta företagen i branschen är tämligen primitiva vad gäller såväl marknadsföring och produktutveckling – åtminstone vid en jämförelse med företag i andra branscher där man marknadsför konsumentvaror.

Ett effektivt sätt att påverka möbelföretagens användning av professionella formgivare kan vara att ge ekonomiskt stöd till projekt där möbeltillverkare anlitar professionella formgivare – exempelvis i form av lån som kan finansiera produktutvecklingskostnaden.

Avslutningsvis sägs i rapporten att åtgärder av mer långsiktig natur är att genom propaganda, konsumentupplysning etc. påverka efterfrågans inriktning. Dessa åtgärder bör således rikta sig mot både detaljister och konsumenter för att öka medvetenheten om vad god kvalitet innebär.

Utskottet

Motion 1980/81:1391 (fp) syftar till att den svenska möbelindustrin skall få ökad avsättning för sina produkter. Motionärerna vill för den skull att "berörda myndigheter" skall få i uppdrag att samla, bearbeta och publicera information om möbler. De anmärker särskilt att detta uppdrag bör utföras inom ramen för nuvarande resurser.

Inom ramen för branschprogrammet för den träbearbetande industrin har statens industriverk genomfört en utredning av möbelindustrins bransch-

struktur och av faktorer i omvärlden som har betydelse för branschen. Utredningen beskriver den framtida efterfrågan på olika typer av möbler och belyser distributionsledets roll. Utredningens slutsats är att branschen måste öka sina investeringar i såväl anläggningar som organisation. Speciellt kommer ökade resurser för marknadsföring på export att vara angelägna.

Styrelsen för teknisk utveckling har i en utredning om formgivarnas roll i svensk möbelindustri konstaterat att de flesta företagen i branschen uppvisar brister i vad avser såväl marknadsföring som produktutveckling.

Möbelindustrins problem hänger främst samman med att den inhemska efterfrågan på möbler f. n. på grund av den ekonomiska utvecklingen i stort är vikande. Det är därför betydelsefullt att branschens egna ansträngningar att öka sin export på allt sätt stöds. Utskottet utgår från att olika former för samarbete prövas inom ramen för industriverkets pågående branschprogram. Detta bör förstärka möbelindustrins konkurrenskraft på såväl hemma- som exportmarknaden.

Även åtgärder för att förbättra konsumentinformationen kan säkerligen, som motionärerna menar, ha betydelse i detta sammanhang. Utskottet anser emellertid inte att det finns förutsättningar för att nu ålägga någon myndighet ett särskilt ansvar härvidlag. Därför avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1980/81:1391.

Stockholm den 8 december 1981

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Birgitta Hambraeus (c), Tage Adolfsson (m), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Christer Eirefelt (fp) och Birgitta Johansson (s).

GOTAB 70012 Stockholm 1981